



František Cásek

P. Arnold Janssen

zakladatel Společnosti Božského Slova

# VÍTĚZOVÉ



Archiv „Vítězové“, Olomouc

FR. FRANTIŠEK CÁSEK SVD.

P. ARNOLD JANSSEN

ZAKLADATEL SPOLEČNOSTI  
BOZSKÉHO SLOVA

1940 · VÍTĚZOVÉ, OLMOUC

## Ú V O D E M.

Právě tam, kde se holandská řeka Maasa nejodvážněji dobývá k německým hranicím, žije si na jejím holandském břehu v klidu a pokoji malá vesnička Steijl. Dnes se v ní vypíná veliký červený klášter. Je to mateřinec „Společnosti Božského Slova“, kolébka to steijlského misijního díla.

Zde stanul roku 1874 na svátek sv. Michala zbožný kněz P. Arnold Janssen a prohlížel si holandskou krajinu na Maase. Chtěl totiž založiti misijní dům a hledal k tomu příhodné místo. Jak to vypadalo tehdy ve Steijlu? Hrstka ošklivých, ubohých domečků se choulila k sobě a nad nimi se zvedal chudý kostelík. Okolí bylo pusté, z něhož nepatrně vystupovalo několik žlutých pískových násypů, bez křovin, po břehu se táhly písčiny, porostlé kručinkami. Proti kostelíku na příkrém břehu Maasy stál malý hostinec.

A zde z nepatrných počátků, z drobného hořčičného zrna vyrostl mohutný strom, jehož větve sahají dnes do všech končin světa. P. Arnold zabýval se myšlenkou založiti misijní dům. - Uvažoval: „Miliony pohanů čekají toužebně na Kristovo evangelium, na milost vykoupení. Všechny okolní země, Francie, Belgie, Anglie, Irsko, Itálie, všechny mají své misijní semináře. Německo nemá žádného, ani v Rakousko-Uhersku a Holandsku není žádného. Odebral se tedy do sousedního Holandska, kde si našel příhodné místo.

Onen hostinec na břehu řeky Maasy tehdy ovšem ani netušil, že v něm bude začato s dalekosáhlým dílem. Stal se totiž prvním misijním domem. S úžasem pak hleděl, jak vedle něho vyrůstá budova za budovou. A jaké bylo jeho překvapení, když spatřil nad sebou komplex ohromných staveb! Korunou všeho je nádherný kostel s dvěma štíhlými věžemi.

P. Arnold se zabýval myšlenkou postavit misijní dům, který by vysílal na širé pole misijní misionáře ze jmenovaných zemí. S počátku jej sice nehodlal postavit sám, leč Prozřetelnost vyvolila k tomuto dílu právě jeho, tichého, zbožného a pokorného kněze.

## ZBOŽNÍ RODIČE.

V malém dolnorýnském městečku Gochu bývali manželé Gerhard a Kateřina Janssenovi. Dne 5. listopadu 1837 se jim narodil chlapec Arnold. Rodný domek Arnoldův je stará formanská budova, a je v Panenské ulici. Janssenovi v něm bývali a formanili již od XVIII. století. Formanka však nebyla jejich jediným a hlavním zaměstnáním. Měli totiž i malé hospodářství. Byli úplně šťastni. Netěšili se velkému blahobytu, jejich štěstí tkvělo v hluboké, vzorné zbožnosti, jež se dědila z pokolení na pokolení. O náboženství se Janssenovi starali vždy příkladně. I malý Arnold se učil zbožnosti a bázni Boží od svých prostých, bohabojných rodičů. Mocně na něho působil příklad otcův. Ten totiž měl ve zvyku modlití se růženec cestou, když něco vezl. Byl pravým mužem modlitby. Každou neděli se zúčastňoval dvou mší svatých, ctil obzvláště třetí Božskou osobu. Od růžencové neděle až do konce dubna se modlila denně celá rodina společně sv. růženec, ačkoliv tehdy ještě nebyla tato pobožnost příliš rozšířena. Velmi dbal i na to, aby děti přesně zachovávaly pořádek. Kdo na příklad nebyl večer do klekání doma, mohl býti jist, že půjde spáti bez večeře.

„Můj otec byl prostý muž, starostlivý otec a hospodář a dobrý křesťan,“ tak charakterizuje stručně svého otce Arnold. A jeho bratr Vilém zas vzpomíná: „Byl to muž silné postavy. Byl prostý v obleku i vystupování. Nikdy se ne-

rozhněval. Všechnu svou naději skládal v Boha. Nerad viděl, když někdo nadával na počasí, nebo si naříkal na úrodu.

Velmi často vypravoval o náboženských věcech. V neděli a ve svátek byla při obědě řeč jedině o kázání; museli jsme všichni povědět, co jsme si z něho zapamatovali; když toho bylo trochu málo, dostalo se nám výčitek. Po jídle četl otec ze sv. Písma, a přečtené hned i vložil.

Potom došla řada na nás. Museli jsme odříkávati katechismus podle otázek a odpovědí, jako nám to nařídil otec minulé neděle. Otec se posadil před nás jako nějaký patriarcha a zkoušel nás, počínaje od nejstaršího. Odpovědi musely být plynulé a úplné. Kdo uměl všechno, dostal za to odměnu několik grošů, za které jsme si koupili oříšků. Kdo však při zkoušce neobstál, musel zůstat doma, dokud se ne naučil své úloze.

V zimě a v době postní nám čítal a vykládal otec epištolu a evangelium. Ve zvláštní úctě měl listy sv. Pavla.

Když k nám přišel někdo na návštěvu právě v době modlitby, otec ho přivítal slovy: „Přicházíte právě nejlépe! Jak vidíte, modlíme se sv. růženec; můžete se modlit s námi. Vždyť vám to neuškodí!“

Když se chystalo k bouři, zažehl otec hromničku a modlil se nahlas na kolenou začátek evangelia sv. Jana: „Na počátku bylo Slovo.“

Kněze měl ve veliké úctě. „Dobří kněží,“ říkával, „jsou největším požehnáním lidstva.“ O misionářích vždycky vypravoval s velikým nadšením. „Děti, to jsou hrdinové víry, kteří se všeho zříkají z lásky k Bohu,“ říkával o nich.

Vychovával nás přísně. Zdůrazňoval zvláště poslušnost. Velice dbal i o naše chování v kostele. „Tam je,“ říkával, „Pán Bůh přítomen

osobně. Kdo se chová v kostele neslušně, zaslouhuje trestu.“

Kouřiti jsme směli jen od 16. roku, totiž když jsme uměli síti. Když jsme měli 19 let, dával nám otec každou neděli kapesné, ale jen pět stříbrných grošů, abychom si nenavykli utrácet.

Říkával: „Rodiče, kteří dávají dětem mnoho peněz, přivádějí je do neštěstí.“

Otec dohlížel pečlivě i na naše styky s přáteli. Když jsme jako chlapci pásávali stádo, často nás nečekaně překvapil, aby se přesvědčil, zdali máme u sebe katechismus a zda se učíme nedělní lekci.

Třebas byl přísný, každý ho měl rád. Ve společnosti se choval velmi příjemně. V neděli odpoledne si zašel obyčejně k sousedům do hostince na besedu. Nepamatuji se, že by kdy byl vypil více než dvě sklenice. A o osmé hodině byl již doma.

Dožil se 69 let. Zemřel 21. května 1870, den před Nanebevstoupením Páně. Před smrtí mu museli synové slíbiti, že budou chodit každou neděli a pondělí na mši sv. Radil jim, aby nedělní velkou mši svatou obětovali ke cti nejsvětější Trojice za milosti, obdržené minulého týdne, pondělní mši sv. zase ke cti Ducha sv., aby si vyprosili požehnání pro nastávající týden.

Když umíral, tázal se ho Arnold: „Otče, necítíš úzkost před smrtí?“ „Ne! Proč? Vždyť je se mnou Pán Ježíš“ — před chvílí totiž přijímal svátostného Spasitele; a skonal. Ráno šla celá rodina do kostela a pomodlila se za zemřelého křížovou cestu. Arnold odsloužil za něho mši svatou.

Děti zůstaly věrný příkladu svého dobrého otce; v jeho šlépějích však nejvěrněji kráčel Arnold, zakladatel steijlského misijního díla. Otcova povaha přešla na něho s překvapující věrností. Jeho vážný životní názor, jeho vy-



trvalost a houževnatost, neúnavnost v práci, hluboká zbožnost, horlivá úcta k Duchu sv., se objevuje i u Arnolda.

Neméně zbožná byla i jeho matička. Arnold ji nazývá „ženou modlitby“ a ostatní děti ji nazývají „modlící se matkou“. Ve všední dny vynechala mši svatou jen když byla nemocna. Měla velmi ráda májovou pobožnost, jež tehdy ještě nebyla zavedena do kostelů.

Velmi dbala na to, aby denní modlitby byly odříkávány s pravou zbožností. „Když večer při růženci někdo z nás usnul,“ vzpomíná Arnoldův bratr Vilém, „ihned ho vzbudil matčin hlas. Když to nepomáhalo, musel si mladý spáč kleknouti na holou zem mezi otce a matku, a bylo hned po spánku.“

S Arnoldem chodívala až půl hodiny do kostela pomodliti se křížovou cestu. I při práci potichu i nahlas — když myslela, že ji nikdo neslyší — vysílala střelné modlitby a vroucné vzdechy k nebesům: „Můj Ježíši, milosrdenství! Sladké Srdce Mariino, budiž mou spásou!“ Největší úctu vzdávala Nejsvětější Svátosti. „Pro požehnání s Nejsvětější Svátostí není mnoho jiti třeba hodinu do kostela,“ říkala. Ona vyprosila svému synu milost povolání. Vždy děkovala vroucně Bohu, že jí popřál dožití se ovoce synovy práce. Občas si zašla do stejlského misijního domu, aby se potěšila pohledem na syna a jeho dílo, na němž měla nemalou účast i její modlitba. Zemřela 10. května 1891.

Duch rodiny, v níž vyrostl Arnold, je zrcadlem jeho povahy a náboženského založení. Otec a matka byli vzorní křesťanští manželé, kteří zanechali svým dětem nejcennější dědictví, totiž dobrou výchovu a vštípili jim do srdce hluboký pojem o vznešenosti Boha a o důstojnosti a kráse jeho služby.

## D Ě T S T V Í.

Arnold byl útlý, drobný hošík. Pro jeho malou postavu ho nazývali jen zdrobnělinou jeho jména „Noldi“ nebo „Noldek“.

V malém těle se však tajil velký duch. Ve škole byl sice nejmenším, zato však nejlepším žákem. Když nikdo neměl smělosti zdvihnouti ruku, náš „Noldek“ se hlásil jediný svými tenoučkými prsty. A to nebylo zřídka. Spolužáci mu i záviděli a hněvali se. Nejednou ho šťouchli pod tenká žebra, aby byl pokornější a nezaňhanboval je. Arnold to trpěl, neboť musel. Jinak ho však měli všichni rádi.

Doma pomáhal rodičům. Mnoho se toho od něho žádati nemohlo, ale přece. O páté ráno musel již na nohy; darmo se malý spáč zdráhal. Pěkně se umyl a pomodlil, dostal hrnek mléka, kus chleba s máslem, a vzhůru — sedmiletý pasáček hnal stádo na pastvu.

Když měl jedenáct let, přistoupil k prvému svatému přijímání. Velice se snažil, aby se do té doby naučil zpaměti celému katechismu. Totiž, kteří uměli katechismus nejlépe, chodili v řadě ze školy do kostela první a při průvodu po prvé přijímajících měli nejčestnější místa. Děti Janssenových byly vždy mezi prvými.

Snad nebude nevhodné, když se zde seznámíme i s Arnoldovými sourozenci. Setkáme se s některými ještě při díle P. Arnolda. Měli totiž také účast na jeho misijním díle.

Rodina Janssenových byla obdařena od Pána Boha jedenácti dětmi. Tři jim zemřely hned po narození; ostatních osm, kromě nejmladšího Jana, se dožilo vysokého věku. Jejich jména podle věku jsou: Markéta, Arnold, Gerhard, Vilém, Petr, Gertruda, Teodor a Jan.

Gerhard, Petr a Teodor se oženili, Markéta se vdala. Jen Petr měl děti. A je zajímavé, že prvním třem chlapcům dal jména tří archan-

dělů. Stalo se to asi na podnět Arnoldův, který měl sv. archanděly ve veliké úctě.

Vilém byl ze všech nejveselejší. V 23. roku vstoupil do kláštera ke kapucínům. Veselost ho neopustila ani v klášteře, a kdo se s ním poznal, každý si ho oblíbil. Na díle Arnoldově má živou účast a právě v nejtěžších počátcích mu stál věrně po boku. K jeho charakteristice nám přispěje zajímavá příhoda, jak totiž obratně sestavil se sestrou Gertrudou závěť. Poslechněme, co o tom sám vypravuje:

„Nikdo jí neřekl, že musí zemřít. Když jsem byl u ní, tázal jsem se jí: »Sestro, umíráš ráda? Vždyť v nebi je krásněji než zde!« — »A musím umřít?« »Ano, lékař to povídal.« - »No — konečně i tak je to dobře. Ale trochu úzkosti přece jen cítím!« — Těšil jsem ji, aby se úplně odevzdala do vůle Boží! Uklidnila se. Pak jsem se tázal: »Sestro, máš již své věci v pořádku?« »Ne, ještě ne.« — Donesl jsem papír a inkoust. »Tedy, co komu poručíš? Uvaž: jsi panna, když si však koupíš tucet pohanských dětí, budeš již matkou, a poněvadž jsme přijali tolik dobrého od rodičů, daruj i jim z vděčnosti 10 pohančat. To bude dohromady 22!« — Souhlasila. »Pravda, nezapomeneš ani na chudé?« A má dobrá sestra poručila sestřičkám v nemocnici 1000 K. Šperky zanechala sestřině dceři. — »A co zbytek? Nedaruješ jej misijnímu domu? Misijní dům zužitkuje vše pro misie. Čím více má, tím více duší může zachrániti. A to je před Bohem nejkrásnější almužna.« — »Tedy dobře!« — Následovaly podpisy svědků. »Teď jsi chuda jako kostelní myš, ty, chudobné děvče z chudobného rodu.« Zasmála se. »Již nemáš nic, co bys poručila?« »Ne.« — »Jsi spokojena?« »Jsem.« — Klekli jsme si, pomodlili jsme se pět Otčenášů a pět Zdrávasů ke cti svatých pěti ran, Loretánské litanie a „Na počátku bylo Slovo“. — Byl již čas, abych se vrá-

til do kláštera, proto jsem se s ní rozloučil:  
»S Bohem, sestro, již se neuvidíme až v nebi!«  
»Jsem spokojena, bratře můj, jen jdi v pokoj!  
ji!« — A ještě téže noci zemřela.“

Benjaminem rodiny byl Jan. Zvolil si kněžství a přidal se k bratru Arnoldovi. Do Společnosti vstoupil hned po jejím založení. Vynikl jako asketický spisovatel.

Arnold měl na své bratry a sestry vždy veliký vliv. Jako na nejstaršího z chlapců pohlíželi na něho všichni s úctou a vážili si ho. A není ani divu, vždyť jim dával již od útlé mladosti vždy vzorný příklad.

## NA STUDIÍCH.

Když bylo Arnoldovi deset roků, stal se studentem v Gochu. Po roce však odešel do biskupské koleje v Gaesdoncku, kde přijal i svátost biřmování.

Pro nedokonalou přípravu (studoval jen rok a přešel hned do třetí třídy) musel Arnold tercii opakovati. Dále však postupoval vzorně. Jeho nadání bylo dobré, byť ne nadprůměrné. Ale měl zato dvě vlastnosti, které jsou pro život cennější a důležitější než skvělé nadání, totiž vytrvalou vůli a důkladnost.

Z učebných předmětů měl nejraději matematiku a také ji nejlépe ovládal.

I prázdniny věnoval studiu. Večery však trávil v rodině. Obyčejně tam vypravoval něco z dějin. Jedenkráte mocně dojal všechny líčením utrpení katolíků v Irsku; otec hned připojil k večerní modlitbě i Otčenáš za Irsko. A to platilo již navždy.

Vilém by si byl rád odpustil tento „irský přídavek“, vždyť ho již bolela kolena, ale nešlo to. Hned se ozvaly hlasy ostatních: „Ještě Otčenáš za Irsko!“

O prázdninách se předmodlíval vždy náš Arnold.

Někdy ho dostali bratři od knih i do pole: „Arnolde, dnes je velice horko. Můžeš si zahrát na proroka Habakuka a donésti nám oběd!“ Vyhověl jim. Vilém ho nechal i orati. Leč běda! Brzy mu musel přispěti na pomoc; „studovaný oráč“ vyběhl i s pluhem z brázdy a nevěděl si rady. Bratři se mu smáli a od té doby si ho nepřestávali dobírat: „Arnolde, ty musíš přece jen býti tím sedlákem; máš k tomu skvělý talent. Odhod' knihy a chyť se pluhu!“ —

Roky plynuly, a Arnold stál před maturitou. A mladý osmnáctiletý maturant se přiznal, že má jen jedno přání: studovati theologii a státi se knězem.

V roce 1850 setkáváme se s naším maturantem na studiích v Münsteru ve Vestfálsku, kde dokončil horlivý mladík filosofická studia. Poněvadž však ještě nemohl pro nezletilost vstoupiti do theologické koleje, dal se zapsati na universitě v Bonnu. Navštěvoval přednášky z matematiky a přírodních věd, které se staly později základem všech vyšších studií verbistů.

Kdysi byla za pobytu Arnoldova v Bonnu vypsána soutěž. Ze všech řešení bylo správné jedině Arnoldovo. Jaká byla jeho radost, když dostal za odměnu 50 tolarů!

A brzy poté si nesl v kapse vysvědčení jako gymnasijní profesor. Jak vábné byly vyhlídky pro mladého dvaadvacetiletého muže!

Sotvaže se dostalo do veřejnosti jméno mladého kandidáta - profesora, již mu nabízeli v Berlinu místo s ročním platem 80 tolarů. Arnold však nepřijal, třebaže mohl míti naději na skvělou životní dráhu. V srdci Arnoldově se ozývala totiž touha po vyšším cíli, po kněžství.

## K VÝŠINÁM KNĚŽSTVÍ.

Po profesorských zkouškách zůstal Arnold Janssen ještě jeden semestr v Bonnu a studoval theologii. Na podzim se pak vrátil do Münsteru a vstoupil do kněžského semináře. Po čase složil zkoušky, a tak mu zbýval do vysvěcení již jen rok.

Tohoto přípravného času využil svědomitě. Nevzdělával a netříbil jen rozum, nýbrž i vůli a srdce. Před vysvěcením psal domů:

„Milí rodiče, brzy se splní to, po čem jste všichni již tak dlouho toužili. Dnes večer (7. VIII. 1861) nám začínají duchovní cvičení. Ve čtvrtek budeme vysvěceni, a Pán mne konečně přijme do počtu svých sluhů. Těšte se se mnou a chvalte Pána, jenž učiní na mně tak veliké věci. Modlete se však horlivě a obětujte své dobré skutky za mne, aby dobrotivý Pán Bůh nedopustil, abych byl nehodným strážcem jeho svatyně. Hleďte, již snad otevírá své štědré ruce, aby mi udělil při svěcení hojnost milostí, a snad čeká jen na to, abyste o ně pro mne prosili. Proste proto, a proste horlivě. Pán se již postará, že nezůstanu Vaším dlužníkem. Při první mši sv. budu pamatovat na Vás...

Žijte šťastně.

Váš syn Arnold, jáhen.“

Arnold byl vysvěcen o něco dříve, než jeho ročník; byl totiž určen za učitele na novou vyšší městskou školu v Bocholtě.

Prvou mši sv. sloužil v Münsteru. Domů přijel teprve začátkem září. Primici oslavil ve všední den v tichosti.

A tak — ani ne čtyřicetiletý — dosáhl, po čem toužil. Byl již knězem Nejvyššího a nástrojem jeho vřelé lásky. Pán jej však pone-

chal i nadále ve škole své Prozřetelnosti, aby ho připravil na úkol, který mu určil.

V Bocholtě měl tedy pěkné, zajištěné místo a zaměstnání, jež vyhovovalo jeho velkému vzdělání. Ale neuspokojilo ho trvale. Bůh ho zval k modlitbě a vnitřnímu, duchovnímu životu.

## KNĚZ A UČITEL.

Na své místo v Bocholtě nastoupil Arnold brzy po vysvěcení. Učitelské povinnosti bral vážně a svědomitě. Tak vystupoval i před žáky. Nebyl jim však tyranem. V pravý čas se uměl s nimi i pobavit.

Přitom se věnoval i práci pastorační, třebaže k této duchovní povinnosti nebyl vázán pro svůj úřad učitelský. V sobotu a v neděli pomáhal zpovídati, a častokráte se přihodilo, že ho požádali i o kázání. Stávalo se tak obyčejně v posledních dnech týdne, kdy již nebylo mnoho času na přípravu. Ale Arnold neodepřel nikomu.

Jinak tomu bylo se mší sv. s asistencí. Tu nikdy nezastupoval jáhna, aby nemusel zpívat evangelium. Zpěv byl totiž pro něho hrozným křížem. Jak stoupala nota nahoru nebo dolů, nadzdvihl anebo sklonil hlavu, ale zpíval vždy tímtež tónem.

Duševně v těchto letech Arnold mužněl. — V dopisech, jež psával rodičům, stále častěji a mocněji vyznívá touha zcela se odevzdati do rukou Boží Prozřetelnosti a žítí jedině Bohu: „Jako Panna Maria musíme se obětovati Bohu s dětskou důvěrou a prositi Ho, aby nakládal s námi podle své nejsvětější vůle. Nesmíme lpěti srdcem na pozemských věcech, ale naše láska má stoupati k Bohu, k nejvyššímu dobru,

od něhož jsme všechno přijali a jenž chce býti jediným Pánem našeho srdce.“

Hluboká zbožnost rodičů plně přešla i na syna. Arnold se modlival křížovou cestu denně několikrát. Jako kněz si umínil, že ve všechny pátky v roce bude sloužiti mši sv. bez stipendia. „Umiňuji si po všechny pátky v roce sloužiti mši sv. bez stipendia ke cti nejsvětějšího Srdce Ježíšova, aby oslavilo své velekněžství, lásku a ctnosti. Obzvláště však chci tím vzdáti poctu nejsv. Trojici, jež v tomto srdci přebývá, aby rozmnožila milostmi Božského Srdce zbožné skutky, modlitby a počet svých vyznavačů na zemi a požehnala pracím a utrpením všech věřících.“ Své předsevzetí i zachoval, byť to nebyla maličkost. Odsloužiti ročně 51 mší sv. bez stipendia - je pro chudého kněze dosti velkou obětí. Nás však zajisté více zajímají příčiny, proč se k tomu odhodlal. Když si je promyslíme, musíme uznati, že se v nich tají velká duše.

„VÍCE, Ó PANE, VÍCE!“

Na podzim r. 1867 podnikl P. Arnold Janssen velkou cestu do Paříže a do Inšpruku (Insbruck), kde se seznámil s jesuitou P. Malfattim, který ho požádal, aby převzal správu „Apoštolátu modlitby“ v münsterské diecesi. Arnold mu vyhověl, a tak měl již na ramenou tři starosti: učitelství, vikariát v Bocholtě a „Apoštolát“.

Novému úřadu věnoval hlavně prázdniny. Pěšky putoval od fary k faře a doporučoval zbožný spolek modlitby dp. farářům. Ustavičná duchovní práce ještě více prohloubila jeho vnitřní život. Zřekl se i učitelství a oddal se výlučně apoštolátu. Apoštolát modlitby, myšlenka šíření víry a sjednocení evangelíků s katolíky, to je nyní pole jeho působnosti. A pra-



cuje na něm v duchu náboženském: „Sjednocení protestantů s katolickou Církví je dílo milosti Boží, proto prostředky k jeho uskutečnění jsou modlitba a oběť.“

Aby získal svým soukmenovcům milost obrácení a smíření s Církví, věnoval se apoštolské práci zcela. „Sjednocení rozkolných bratří je dílem milosti Boží, a tuto milost jim musejí vyprositi katolíci. Nejmocnějším prostředkem milosti je mše svatá,“ myslel si P. Arnold Jansen a snažil se, aby kláštery, zejména ve Fuldě nad hrobem sv. Bonifáce, sloužily mše svaté ke cti svatého Bonifáce na úmysl obrácení rozkolníků. „Dílo sjednocení je nejen náboženské, nýbrž i vlastenecké a národní,“ píše v kterémsi dopise.

Sám obětoval na ten úmysl mnoho mší svatých a prosil o to i druhé kněze. Aby získal příznivce, vydal se na druhou apoštolskou cestu. Památná jsou slova, jimiž ho vyprovodil na tuto cestu paderbornský biskup Konrád Martin: „Kdyby se za protestanty tolik modlilo, kolik se na ně nadává, byli by již dávno katolíky.“

Náš poutník ani teď mnoho nezískal. Prošel Saskem, Čechami, Slezskem, Rakouskem a Švýcarskem. A stále pěšky, o hladu a žízni. V Čechách a ve Švýcařích měl nepříjemnosti i s policií pro neúplný průkaz.

Špatný výsledek ho však nezlomil, ani nezouchal. Nezoufal.

Z Bochartu se přestěhoval do porýnského městečka Kempenu (odkud pocházel Tomáš Kempenský), kde se stal rektorem pensionátu sester Voršilek. Zde si založil časopis „Posel Božského Srdce“. Každé číslo „Posla“ začínalo a končilo krátkou modlitbou k Božskému Srdci pro čtenáře.

Přesvědčivé byly jeho výzvy k misijní práci

ci: „Záchrana duší je nejzáslužnější dílo, neboť to bylo i dílo Ježíšovo.“

Při příležitosti svěcení misijního kostela píše: „Sám Pán bude v něm přebývat, a přijde Jeho posvěcený sluha, shromáždí jeho ztracené ovečky a obdaří je pokrmem vykoupení. Ó, svaté dary, jež k tomu dopomáhají! Lidi činiti šťastnými, Bohu stavěti stánky na zemi a v srdcích lidských, jaké to krásné povolání! Kdo tu chce pomáhati? Kéž si všimnou těchto slov všichni, kteří oplývají bohatstvím!“

„Poslem Božského Srdce“ oznamoval jako hlásnou troubou a šířil přání Božského Srdce mezi věřící lid. V srdci jeho se totiž skrývala ještě jiná mvšlenka, jiná touha, kterou mu vštípil do srdce jeho dobrý otec svým vypravováním a četbou ročenek „Díla šíření víry“, a jež se nyní probudila k životu a stala se skutkem. Byly to misie mezi pohany. Vyplňuje celé stránky „Posla“ nadšenými, oduševněnými články o misiích a misionářích a chce pohnout klidnou hladinou náboženského života, aby pochopili katolíci poslední odkaz našeho Mistra: „Jděte do celého světa a učte všechnv národy!“ „Kdo šíří víru, nebo pomáhá víru šířiti, zachraňuje nejen jednu duši, nýbrž duše mnohých: musíme totiž mvsleti nejen na obrácené, nýbrž i na jejich potomky. Veliké a vznešené je dílo šíření víry, jež je prvním a největším úkolem Církvě svaté na zemi.“

Dále píše roztouženě: „Ó, kdyby se polovina, čtvrtina, ba jen jedna desetina námahv, jež se vyplývá ve shonu za časnými požitky, obětovala na uskutečnění tužeb Božského Srdce!“

Důtklivými slovy vybízí P. Arnold Janssen ve svém „Poslu“ věřící ke spolupráci na misijním díle, prosí o modlitbu, peněžitou pomoc, hledí vzbuditi povolání. Horlivě studuje všechny podrobnosti o misiích a zemích, v nichž misionáři působí, aby mohl poučovati lid, buditi

patřičný zájem, objasňovati a vyvraceti nesprávné názory. Pracuje do úmoru, často churav, ale nemoci si nevšímá, řídí správu časopisů, obstarává náklad, stará se o rozesílání dopisů. Ale ani to mu není dosti. Jeho snahou je, získati co nejvíce dělníků na rozsáhlou vinici Páně. Ale kde je vychovávat?

„Jak by bylo, kdyby se některý kněz odhodlal založiti misijní seminář?“ táže se v „Poslu“.

Brzy po tom se setkal s apoštolským prefektem, pozdějším apoštolským vikářem a biskupem z Hongkongu, Msgr. Raimondim, jenž tehdy cestoval Evropou a zašel i do Porýní. Setkal se tehdy také s farářem L. Essenem. Po tomto setkání nastal u P. Arnolda Janssena velký obrat k činu. Kdviž si totiž stěžoval Msgr. Raimondimu na malý zájem veřejnosti, že nikdo se nechce odvážiti a vzíti na sebe založení misijního ústavu v jeho otčině, odpověděl mu biskup: „Založte jej vy sám a spojte se tu s P. Essenem!“

P. Arnolda to neobyčejně překvapilo. Vždyť dosud se nikdy neobíral myšlenkou, že by měl, anebo mohl sám začíti něco takového. Proto váhal i nyní. Byl hotov a ochoten ke všemu, odevzdati svůj časopis úplně službě misijní myšlenky doma i v misiích — ale založiti misijní dům sám — to ne — k tomu se cítil příliš sláb. Dp. Essen ho dlouho přemlouval. Zůstal neoblomný. Avšak slova apoštolského prefekta zapadla hluboko v jeho mysl; nemohl se jich zbaviti. „Já sám? . . . Na to jsem nikdy nemyslel . . . Jsem neschopen takového díla. Chtěl jsem jen jiné pobídnouti,“ přemítá P. Arnold a zápasí sám se sebou i s Bohem. V „Poslu“ volá po spolupracovnících, ale nikdo se nehlásí. Má tedy krásná myšlenka padnout? Ne, toho nemůže dopustiti horlivý kněz, jemuž znějí neustále v duši slova biskupova: „Založte misijní dům sám!“

Sáhl proto po svém nejjistějším pomocném prostředku, po modlitbě. V ní hledal útěchu, řešení i posilu. Starší lidé z Kempenu rádi vypravovali, že často vidali rektora Janssena s kloboukem v ruce kráčetí vzhůru Kalvarií za městem, a ještě žijící řeholnice vzpomínala ze svého dětství: „Ze zahrady otcovského domu jsme se mohli lehko dívatí do jizby P. Janssena. Když někdy zapomněl zatáhnouti záclonu, tak jsme byli svědky všeho jeho počínání. Otec nás často volal: „Děti, pojďte do zahrady, ukáží vám, jak se modlí svatý!“ A viděli jsme P. Janssena, jako nějakou svatou postavu nehybně klečeti pohrouženého v modlitbu.“

P. Arnold se zamyslel, zamyslel nad sebou a svou minulostí. Uvažoval a modlil se ještě horlivěji než před tím. Teď — aneb nikdy!

Konečně na podzim roku 1874 se rozhoduje, že poslechne Božího hlasu a založí dům pro dělníky Boží.

## PRVÉ POKUSY A ZKLAMÁNÍ.

P. Arnold byl muž činu. Co si umínil, to musel i dokončit. Překážek neznal; když se vyskytly, přemáhal je silnou vůlí a ještě silnější vírou v Boha. Jeho rázný charakter se osvědčil i zde. Hned po rozhodnutí cestoval do městečka Venlo, vzdáleného od Kempenu asi šest hodin. Tu chtěl vyhledati pozemek pro svůj plán. Našel si vhodné místo, starší stavení u obce Tegelenu, ale cena za ně byla vysoká. - Chtěli 600.000 K, a Arnold neměl ani haléře!

Tak bylo hned po koupi.

P. Arnold kráčel zamyšleně podél řeky Maasy. Přešel okolo hostince s velikou zahradou a ani netušil, že to bude jeho první misijní útluk. Lákalo ho jedině krásné místo při Tegeleně. Odebral se tam znovu. Majitel pozemku

— jakoby zvelkodušněl — značně slevil z kupní ceny a žádal toliko 360.000 K. P. Arnold již již neváhal. Uzavřel smlouvu a hned ji podepsali. Ale chyba lávky! Kupec neměl peněz. A kupovati bez peněz...? Lidé se mu smáli. Někteří jej i litovali. Podnik a snahy odvážného a skromného kněze nedošly porozumění nejen u lidu, nýbrž ani u církevních představených. „Páter Janssen chce v těchto trudných dobách založiti misijní dům a vychovávatí misionáře pro pohany? V Kolíně (Köln a. Rh.) máme spoustu pohanů; kdyby raději ty obrátil“, řekl tehdejší arcibiskup kolínský.

V celé veřejnosti byl nepatrný zájem o misijní dílo, takže musel přijíti skutečně muž Boží, aby prolomil ledovou kůru a jako prorok hlásal katolíkům jejich povinnosti k misiím.

Právě tak jako ve vlasti, nebyl vítán s větším nadšením ani v Holandsku. „Byl tu páter Janssen“, řekl biskup roermondský k jednomu knězi: „Pomyslete si, on chce vybudovati misijní dům a nemá zhola nic! Je to buď hotový blázen nebo světec!“ — „Ale je to přemrštěnec!“ — „Strašně nepraktický člověk.“ — „A jak tvrdohlavý!“ — „Však nic nedokáže,“ hovořili jeho známí a všichni, kdož věděli o jeho plánu. „Nech toho, Arnoldě,“ varovali ho přátelé, „budeš se jen blamovat!“

„Ano, právě teď se musí něco začít,“ odpovídal páter Arnold, „a nepůjde-li to v Německu, půjde to snad v Holandsku!“

„Ten nepatrný bledý kněz v ošumělé klerice jde do Holandska zemřít,“ prorokovali někteří a krčili soucitně rameny.

P. Arnold Janssen však šel dále svou cestou za vytčeným cílem bez ohledu na řeči a úsudky lidské. Dobře věděl, že nemá ničeho, ale ještě lépe věděl, že co činí, nečiní pro sebe. „Nemám já, má Pán Bůh“ — a tato důvěra mu dodávala vždy síly.

Listopadové číslo „Posla“ vyšlo s novou výzvou, s novou prosbou k dobrodincům, spolupracovníkům, a Arnold dostal několik skrovných peněžitých darů. Celkem asi 8.240 K. Jako kdysi u jesliček, tak i u kolébky misijního domu objevili se nejdříve chudí se svým štědrým náručím.

P. Arnold doufal, že u duchovenstva nalezne více porozumění a pomoci. Vydal se na třetí velkou cestu po farách, seminářích a jiných církevních ústavech, ale vrátil se zarmoucen. Naděje ho zklamala více, než by si byl býval pomyslel. Kromě toho mu nastaly obtíže i s časopisem — a nezdár byl korunován. P. Arnold vyčerpán starostmi onemocněl a zmocnilo se ho silné pokušení zanechatí všeho.

„Kdybych si nebyl musel říci, že jsem zbabelcem a že jedním proti vůli Boží, byl bych se skutečně všeho zřekl,“ přiznával se později. „Nejcitelněji se mne však dotklo, že já, nemocný, mám pracovat mezi zdravými, což bylo nutno, když jsem chtěl splnit svou povinnost.“

A P. Arnold vytrval a kráčel dále svou cestou za vytčeným cílem bez ohledu na řeči a úsudky lidské.

## NOVÉ CESTY.

Počáteční nezdary P. Arnolda neznechutily. Naopak, poučily ho, že je třeba, aby celý podnik byl postaven na pevnějších základech. — Idealismus nestačil — bylo třeba, aby byla získána důvěra zvláště v širších kruzích duchovenstva. P. Arnold se rychle rozhodl. Měl sice příslibenu pomoc od roermondského biskupa, než ta nestačila. Půjde dále, k jiným biskupům a každému osobně vyloží své plány a poprosí o pomoc. A skutečně v lednu 1875 se opět vydal na cestu.

Nejdříve navštívil münsterského biskupa Jana Brinkmana. Ten ochotně přivolił; když však uslyšel o vysoké kupní ceně za de Münt, potřásl starostlivě hlavou. 360.000 K — to se mu zdálo přece jen trochu mnoho. Slíbil však, že kněžím a teologům svého biskupství nebude činiti nijakých těžkostí, kdyby snad z podniku něco bylo. P. Arnold se tím necítil valně povzbuzen, ale nezoufal. Zato hned druhého dne se mu dostalo tím více potěchy a povzbuzení.

Hned po mši sv., kterou sloužil v Münsteru u otců františkánů, radili mu, aby se poradil o podniku s P. Řehořem Janknechtem, provinciálem františkánů. P. Řehoř projevil o celou věc veliký zájem.

„K tomuto muži,“ vypravoval později P. Arnold, „dovedla mne sama Prozřetelnost. Když se dozvěděl, jak ndp. biskup starostlivě potřásal hlavou pro těch tři sta šedesát tisíc korun, poznamenal: „To je toho! Tři sta šedesát tisíc! Vždyť je to maličkost! To již nějak půjde. Jen se obraťte na nejdp. biskupa Haneberga. Ten vás přijme srdečněji. Poproste ho o doporučení a jděte s ním do Mnichova (Munchen) do spolku sv. Ludvíka; tam dostanete peníze určitě!“ Po tom se obrátil s otázkou na rektora tamějšího kláštera: „Neznáte snad nějakého misijního dobrodince, kterého bychom mohli doporučit rektoru Janssenovi? Musíme přece oba pracovat pro takovou důležitou věc! Určitě potom zemřeme spokojeněji.“

Náš P. Arnold se cítil tímto projevem účasti velmi povznesen a povzbuzen. Nedostal sice peněz, a byl nucen zrušit kupní smlouvu, ale byl povzbuzen — a to bylo nejhlavnější v těch těžkých časech.

Druhá návštěva P. Arnolda platila kolínskému arcibiskupovi Pavlu Melchersovi. Tento nebyl tehdy v růžové náladě. Vždyť již tolik vytrpěl za času kulturního boje! Když mu rek-

tor Janssen vypravoval o svých záměrech a plánech, arcibiskup se tvářil jaksi udiveně a poznamenal: „Ach, my nyní žijeme v takových dobách, kdy se vše třese a padá; a tu přijdete vy a chcete stavěti něco nového!“ Na to odvětil P. Arnold: „Právě proto, Vaše Excellence, když mnoho padá, musíme stavěti nové!“

Potom mu radil arcibiskup, aby se dohodl s dr. z Essenů, jenž rovněž zamýšlel něco podobného.

Podobně pochodil P. Arnold i u jiných nřdp. biskupů. Mnozí pochybovali, jen P. Arnold důvěřoval.

Měsíc březen přinesl konečně první spolupracovníky a první vydatnější peněžitou pomoc. Prvními spolupracovníky P. Arnolda byli František Xav. Reichert, holandský farář Petr Bill a Jan Bapt. Anzer, zakladatel první misie verbištů v Jižním Šantungu v Číně a první biskup mladé kongregace.

Největší radost měl P. Arnold. Nevypadalo to přece tak špatně! Mohl hleděti do budoucna s větší důvěrou. I cesty k dalším biskupům měly lepší výsledek. Všude našel více porozumění. I milodary se množily. Kardinál arcibiskup vídeňský Ranscher daroval 100 dukátů, korunní princ Rudolf 1.000 franků a štrasbourský biskup Räss také 1000 franků. P. Arnold procestoval tehdy také Čechy a Moravu, kde navštívil pražského a olomouckého arcibiskupa. Byl celkem u 28 biskupů, kteří se téměř všichni, až na některé výjimky, příznivě vyslovili o podniku a udělili mu své požehnání. Hlavní práce byla vykonána. Dílo vešlo ve známost v širší kruhy duchovenstva a pocit vykonané povinnosti blažil šťastného P. Arnolda, třebaže viděl před sebou ještě celou křížovou cestu. Posilovala ho pevná důvěra v Toho, jenž žehná všechny práce a námahy, podniknuté k Jeho větší cti a slávě.



## KLOPOTNÁ SETBA.

Příznivý souhlas tolika biskupů a větší peněžitý dar umožnil P. Arnoldovi lehkou najiti náhradu za prvou nezdařenou koupi. Dne 16. června 1875 koupil již zmíněný steijlský hostinec a dal jej připsati na holandského faráře Billa, jenž mu měl zjednati i státní příslušnost holandskou. Dům zasvěcuje Božskému Srdci, jemuž dává v oběť sebe a celý svůj život. Tento den vybral úmyslně, poněvadž toho dne uplynulo právě dvě stě let od té doby, co se zjevil sv. Marii Markétě Alacoque Božský Spasitel a vyjevil jí bohatství své lásky a milosti. P. Arnold pronesl tehdy slova, která se stala později jeho heslem: „Vivat cor Jesu in cordibus hominum — nechť žije Srdce Ježíšovo v srdcích lidských!“

Posvěcení domu odložili na 8. září, na svátek Narození Panny Marie. „Den narození Panny Marie je dnem narození i našeho domu,“ psal P. Arnold v „Poslu“. „Kéž jej vezme vznešená nebeská Ochránkyně pod svůj ochranný plášť a dopřeje mu trochu lásky svého mateřského srdce. Co se mu může státi, když jej bude ona chrániti?“

Dům byl zasvěcen archandělu Michaelovi s největší nádherou. Skromný P. Arnold přibíl do slavnostní světničky nápis: „Toto je vítězství, jež přemůže svět: víra naše!“

Dílo bylo začato, ale dlouho zůstalo malým, nepatrným, chudým a neznámým. Kolik trpkostí a duševního bolu musel hrdinský kněz přetrpěti! Není divu, že často ztrácel odvahu a malomyslně, vždyť na ramenou tohoto slabého muže spočívalo tak obrovské břímě. Božská Prozřetelnost mu sice poslala několik spolupracovníků, ale ti mu nerozuměli a také nesouhlasili s jeho úmysly. Ani oni nedoufali, že z misijního domu něco bude. Farář Bill si stě-

žoval P. Arnoldovi, že nejen v Německu, nýbrž i v Holandsku nikdo nic dobrého od misijního domu nečeká.

„A to je dobře,“ odpověděl P. Arnold, „to je věru dobře, protože když od nějaké věci mnoho očekáváme, a nic z ní není, to je zlé; ale když nic nečekáme a něco se přece vykoná, tím více potom musíme děkovati Bohu.“ Jeho důvěra v Boha byla neoblomná.

Jednalo se o stanovy; ale tu narazil P. Arnold na silný odpor svých spoludělníků. Roztrpčen odchází od něho bohoslovec Reichert a o něco později i farář Bill, jenž se s P. Arnoldem nemůže shodnouti o některých otázkách a nechce ho uznati za plnoprávného představeného.

P. Arnold totiž nechtěl založiti jen misijní seminář, jako si to přáli jeho společníci, v němž by kněží aneb bohoslovci dokončili svá studia a připravili se prakticky k misijní práci. P. Arnold měl na mysli apoštolskou školu, kde by se připravovali na misijní povolání chlapi již od první třídy gymnasia. Odůvodňoval to tím, že misionář potřebuje v mnoha případech jiné vzdělání a vědomosti než světský kněz. Misionář musí býti vychován k odvaze, zbožnosti a obětavosti, aby neztroskotal v životě plném obtíží a obětí.

O tomto dlouho rozmýšlel a pracoval pomalu na stanovách. A když konečně předložil svůj pevný návrh svým třem „spoluzakladatelům“, přijali jej s odporem. Hlavně dva body vyvolaly dlouhý spor. Podle stanov vypracovaných P. Arnoldem se kladl velký důraz na pěstování věd a na III. řád sv. Dominika, který měli všichni členové Společnosti zachovati. A tak ztratil po šesti trpkých a neblahých měsících všechny spolupracovníky. Zůstal s ním jedině Anzer.

P. Arnold těžce zápasil s těmito nesnázeми.

Lidé ho pokládali za tvrdohlavého, že neustoupil ani trochu od toho, co uznal za dobré. On však byl přesvědčen, že nemůže sám od sebe ustoupiti a zpronevěřiti se vůli Boží.

„Ó bratře, za chvíli mne trní ubodá,“ stěžoval si jeden večer svému bratru Vilémovi — kapucínskému frátru Juniperovi.

Vilém přešel k Arnoldovi a stal se mu pravou rukou. Ujal se kuchyně, jež byla — prázdná; nebylo z čeho vařit. Nový kuchař musel jíti prosit.

„Ó Pane a Bože, jak ještě něco může býti z celé té věci?“ stená často zmořený kněz. „Ale nechce-li Bůh tohoto díla, může klidně zaniknouti. A raději dnes než zítra,“ utěšuje se a oddává se zase úplně vůli Boží. „In cruce salus — v kříži je naše spása! Těším se, že mohu píti z hořkého kalicha svého Pána.“

Denně se modlil v blízkém kostelíku křížovou cestu a v rozjímání o díle vykupitelském čerpal sílu a odvahu k dalším bojům.

V novém misijním domě to vypadalo velmi chudě. Chyběl nábytek, prádlo, chybělo všechno. A nejchudší byl sám rektor, který spával nejdéle na zemi, ač i nejposlednější chovanec měl postel. A přišla-li nějaká návštěva, rozmlouval s ní stoje, ježto židli nestačilo. Byl úplně odkázán na almužny dobrých lidí, ale často rozdával potřebným i z toho mála, které měl.

Počáteční těžkosti nebyly na škodu ani P. Arnoldovi, ani jeho společníkům a žákům. P. Arnoldova víra v božskou Prozřetelnost a pomoc se ještě více upevnila a jeho spokojenost a odevzdanost, která z ní vyvěrala, a zbožnost byla živým a povzbuzujícím příkladem pro ostatní.

Kromě obvyklých pobožností zavedl hned od začátku modlitbu, kterou se museli modliti všichni každou čtvrt hodinu v domě i mimo

dům, na př. v zahradě při práci. Tento zvyk se udržuje u verbistů až dodnes. V každém domě jsou hodiny, které bijí každé čtvrt hodiny. Jakmile se ozve jejich hlas, přestává rozhovor a práce. Studenti v učebnách, kuchaři v kuchyni, ostatní bratři při práci, každý tam, kde je, obrací svou mysl k nesmrtelnému Bohu. (Modlitba je uvedena na konci životopisu.)

## ROZKVĚT DÍLA.

„Již je konec, už z misijního domu nebude nic,“ mínili lidé, když odešel Bill s Reichertem. Ale člověk mění a Pán Bůh mění. Pravý počátek teprve nastal, když po dusných dnech nedorozumění a sporů zasvitlo nad domem slunce míru a pokoje. Bůh poslal oddanému horlivci ještě jiného pomocníka, jímž byl Arnoldův bratr Jan.

Studenti se hlásili se všech stran, katoličtí profesori, vypuzení z Německa, vyučovali, počet žáků rostl. Brzy budova nestačila; museli postavit novou. Ovšem neměli zase ani haléře. Prozřetelnost však nikdy neopustila věrného služebníka a vždy obstarala potřebné peníze. Tak rostlo křídlo ke křídlu, až po několika letech týčil se k nebesům uprostřed čtverce budov i nový chrám archanděla Michaela.

Misijní tiskárna chrlila po celém Holandsku, Rakousko-Uhersku a Německu misijní časopisy, kalendáře, také české a mnohé jiné spisy a knihy.

Símě vzklíčilo a uzrálo ve velký řeholní řád „Společnost Božského Slova — Societas Verbi Divini“. Zakladatel P. Arnold Janssen se stal prvním generálním představeným.

Při všech starostech o zdárný vývoj misijního domu měl P. Arnold neustále na zřeteli misie mezi pohany. Zejména k Číně obracel



často svůj zrak, k té nesmírné pohanské říši Středu, o níž často říkával: „Čína je země, po níž velice touží Božský Vykupitel.“

Od r. 1880 odcházejí ze Steijlu každoročně misionáři do všech končin země.

Nejdříve posílá P. Arnold své duchovní syny do Číny a nedlouho potom i do Ameriky a Afriky.

Nové a nové čety odhodlaných Božích bojovníků plní prostory misijního domu. Vznikají nové domy. Sv. Gabriel v Rakousku, sv. Kříž ve Slezsku a sv. Vendelín v Sársku (Saargebiet). Nové nádherné domy Boží tlučiči k obloze svoje štíhlé věže.

P. Arnolda trápilo, kde vzít pracovníky, kteří by obstarávali hmotnou stránku díla. Cizí najímati nechtěl, nedovolovaly to skrovné příjmy z tiskárny. Poznal, že by bylo prospěšnější, kdyby byli v misijním domě i laici, kteří by sloužili Bohu prací rukou svých, na způsob starých mnišských řádů církevních. Proto přijímal tyto pracovníky, kteří se mu hlásili a později, když bylo pro ně zavedeno zvláštní roucho, stali se řeholními bratry laiky.

Brzy byly znovu formulovány stanovy Společnosti a tak se stávají verbisté řeholníky a ráz života je klášterní.

Šťastné myšlenky založení oddělení bratří laiků může P. Arnold děkovati, že nastal Společnosti tak rychlý rozvoj doma a že má v misích, kam bratří laici provázejí kněze, tak velký pokrok a úspěch.

Tím dal i mnohým mladým mužům možnost k řeholnímu stavu a k činné účasti na díle šíření víry. V misijních domech mají možnost uplatnit se všechna povolání a řemesla ve službě Boží a v práci o spáse nesmrtelných duší. Dnes má Společnost Božského Slova 1800 bratří laiků, kteří pracují na misijním díle doma i v zámoří.

## ŘEHOLNÍ ZŘÍZENÍ.

Když jsme se již seznámili s vnějším rozkvětem P. Arnoldova díla, snad nebude nevhodné, když si všimneme i jeho vnitřní výstavby.

Tu se nám namane otázka, jak pokračovala vnitřní úprava společného života misijní rodiny verbistů, dokud se z ní nevyvinula klášterní kongregace Společnost Božského Slova?

Tato otázka nás vrátí k oněm chvílím, kdy zůstal P. Arnold osamocen u svého díla a kdy je vlastně založil znovu. Bolestná zkušenost ho poučila, že společný život je nemožný bez určitých pravidel. Proto pospíchal vypracovati stanovy. Důkladnosti se při tom nezřekl. Vždy raději dvakrát měřil — přemýšlel a modlil se, aby nemusel snad třikrát řezati a pilovati — měniti úsudek a celou věc. A tak konečně předložil 15. června 1876 svým spolupracovníkům první vypracované stanovy. V hlavních rysech je již známe. Třetí řád sv. Dominika platí pro všechny; hlavním cílem jsou pohanské misie. Jméno tovaryšstva je: „Societas Verbi Divini in ministerium regis et reginae angelorum“, anebo jen Societas Verbi Divini (SVD) - (Společnost Božského Slova). Členům se doporučuje úcta Božského Slova (P. Ježíše) a Božského Srdce.

Členstvo se získává oblací — věnováním, zasvěcením své osoby Božskému Srdci k apoštolské práci v duchu poslušnosti na jeden rok (noviciát). Po noviciátě obnoví novici „věnování“ na tři roky. Tím se stávají dočasnými členy. Po třech letech mohou se zasvětit apoštolské práci navždy, čímž si získají definitivní členství.

Za oděv jest předepsána klerika světských kněží, ale z hrubší látky; rub cingula (pásu) má býti červený, aby připomínal členům „lás-

ku Božského Srdce, jeho svatou krev a krev svatých mučedníků“.

Větší část denního pořádku je trávena v mlčeních. Kouření je všem zakázáno. Postel si upravuje každý sám.

V duchu nových stanov obnovili druhého dne (16. června) P. Arnold s Anzerem navždy své věnování. Tím vešly stanovy v řádnou platnost.

Mladé horlivce bylo třeba mnohokrát až krotit, s takovým zápalem se pustili na vlny nového života. Bratří, kteří pracovali v tiskárně a v jiných praktických odděleních, přišli k P. Arnoldovi a prosili ho, aby jim dovolil stále mlčeti. P. Arnold jen na ně pohlédl, usmál se a pokynul hlavou, že ne. Bratří však nepřestali prositi, až jim konečně dovolil. Ale po několika dnech přišli k němu znovu, že prý zůstanou při starém.

O potvrzení stanov římskou stolicí P. Arnold dosud nepožádal. - Dočasně mu stačilo schválení biskupů. Stanovy sice vstoupily v řádnou platnost, ale jen v platnost zkušební. Nejprve bylo třeba zjistiti v praxi, zda vyhovují ve všem.

Dny zkušebního času mýjely, Společnost se vzdávala a zkušenost ukázala, že skutečnost je jiná, než jak ukazují směrnice. Stanovy nevyhovovaly úplně. Ukázalo se, že oblace je málo závazná k takové práci, jako je práce misijní a že třetí řád je zase mnoho pro misionáře, kteří musejí těžko studovati, a v misijní službě potřebují i tělesné síly. Proto se sešla po osmi letech prvá generální kapitula SVD, která měla pro Společnost veliký význam. Stanovy byly opraveny, doplněny a zdokonaleny. Byl zaveden dvojroční noviciát a místo oblace předepsány tři řeholní sliby. Tím se stalo P. Arnoldovo tovaryšstvo klášterní společností. P. Arnold byl zvolen doživotně za generálního superiora. Kapitula skončila roku 1884, a tři dal-

ší byly jen jejím doplněním; základ byl pevný.

Teprve po této vážné a důležité práci začal P. Arnold vymáhati potvrzení stanov od Sv. stolice, která je schválila 5. dubna 1910 s konečnou platností.

P. Arnold se však toho již nedožil.

## ZALOŽENÍ A VÝVOJ KONGREGACE SLUŽEBNIC DUCHA SVATÉHO

P. Arnold poznal brzy i význam ženské spolupráce při díle šíření víry. Již v 2. čísle „Posla“ vyzýval ženské kláštery k účasti na misijní práci. Založiti však zvláštní misijní kongregaci sester tehdy neměl v úmyslu. Podnět k tomu přišel odjinud.

Roku 1877 navštívil P. Arnolda apoštolský vikář ze Střední Afriky Msgre Comboni, jenž chválil blahodárné působení žen v misiích. Dojem jeho slov tiše doutnal v Arnoldově srdci pod tíhou starostí o dílu v Steijlu, až přišel nový popud.

V roce 1881 se přihlásilo na radu zpovědníka P. Arnoldovi za pomocnici v misijním díle zbožné děvče, jménem Helena. Chtěla býti misijní sestrou. P. Arnold jí sdělil, že nezná klášter pro misijní sestry v její domovině, ale že se může státi, že později, pozná-li v tom vůli Boží, sám nějaký založí. Nesděloval jí však nic určitého; když bude chtít, ať přijde někdy do Steijlu.

Dívka přišla. P. Arnold jí nabídl službu v misijní kuchyni, kterou řídily sestry Prozřetelnosti. Založí-li později kongregaci sester misionářek, přijme ji; neslibuje jí však nic jistého. Zatím jí bude platit jako služce.

Dívka souhlasila. Přišla do Steijlu trvale a



stala se prvou členkou — a jako sestra Marie — též prvou představenou misijní kongregace Služebnic Ducha sv. Musela si to však zasloužití heroickou trpělivostí a věrností i se svými třemi družkami, které se k ní přidaly. P. Arnold nepromluvil s nimi o jejich touze a přání šest let ani slova. Panny také mlčely. Nevyptávaly se na budoucnost a usilovně pracovaly, modlily se a důvěřovaly. P. Arnolda to velice povzbudilo. Takové obětavé a nadšené duše potřebuje pro své misie! Ale přece čekal.

V roce 1888 převzali kuchyni misijního domu misijní bratři. Sestry Prozřetelnosti a s nimi i naše čtyři kandidátky se musely vystěhovat. P. Arnold jim zařídil v zahradě malý domek. Zde „v klášteře pod třemi lipami“, jak jej žertem nazývali misijní žáci, zůstaly téměř půl druhého roku a staraly se o prádlo misijního domu.

Mezitím došlo i rozhodnutí P. Arnolda. Osmý prosinec 1889, tedy svátek Neposkvrněného početí Panny Marie, je dnem zrození nové kongregace misijních sester. Čtyři kandidátky se přestěhovaly do nového domova. Jejich počet vzrostl brzy na 30. Zakladatel jim určil modré roucho, modrý škapulíř a bílý závoj. Barva oděvu jim měla připomínati základní ctnosti jejich stavu: pokoru a čistotu. Roku 1894 skládalo dvanáct sester prvé sliby. Tím byla nová kongregace právoplatně založena a pojmenována „Společnost služebnic Ducha svatého“.

Úkolem sester je, kromě obyčejných klášterních úloh, zvláštní úcta k Duchu sv., účast na misijním díle prací a modlitbou, a to především v misijních územích Společnosti Božského Slova a konečně modlitba za kněze.

Generál P. Arnold Janssen dbal při výběru sester hlavně na nadání a zdraví, důležité to věci pro misijní povolání.

Dnešní působení v misiích není možno si představit bez obětavé spolupráce misijních sester. Jí nabývá nynější misijní etapa přednosti před minulými, kdy byly misie odkázány jen na práci mužů. Ženy se zúčastňují na díle šíření víry mezi pohany teprve v polovici minulého století. Dříve to nebylo možno pro vysilující cestování a pro nejistý život v misiích. Dnešní komunikace a ustálení života v misiích umožnily i ženským silám zúčastniti se tohoto vznešeného díla. Netřeba zdůrazňovati, jak cenné jsou jejich služby pro dívčí školy, chudobince a nemocnice, pro vyučování žen a pro apoštolování v domácnostech.

Den, kdy odcházely do zámoří prvé misionářky nové kongregace, byl proto dnem radosti. Radostný nejen pro sestry, nýbrž i pro zbožného zakladatele, jenž jim připomenul při slavnostním loučení a při odevzdávání misijního kříže přednosti a těžkosti jejich vznešeného povolání.

Kristův příkaz: „Jděte do celého světa a hlásejte evangelium všem národům,“ platí pro všechny členy Církve svaté, tedy i pro ženy. I ženy musí pracovati na jeho uskutečnění. To by si měly vštípati do srdcí i naše dívky. Misie čekají i na české misionářky. Pán volá všechny. Češky také — hlavně v dnešních dnech!

Počet „Služebnic“ dosáhl r. 1933 čísla 2.600. Kolik dobra již rozsely a kolik požehnání hmotného i duchovního již vyprosily lidským duším!

## KLAUSURNÍ SESTRY.

P. Arnold byl mužem modlitby. Dobře věděl, že práce má býti spojena s modlitbou, má-li míti Boží požehnání. Proto měl v úmyslu hned s počátku založení dvou kongregací ses-

ter, klausurních a misijních. Za vzor mu sloužily dvě sestry z evagelia, Marie a Marta. Kde je Marie, tam musí býti i Marta a naopak. Podle jejich příkladu měla jedna část sester se věnovati rozjímavému životu klášternímu, druhá činnému povolání misijnímu. Přitom však měly zůstatí jen jedinou kongregací. „Oboje jsou samostatné části jediného celku,“ praví P. Arnold v úvodě stanov. „Jako Marie a Marta byly sestry, tak se mají považovati za spolusestry v Duchu sv. i klausurní a misijní sestry... Jejich neviditelným otcem je Duch svatý, jenž je povolal k řeholnímu životu... Viditelným otcem však a zástupcem Ducha sv. je generální představený Společnosti Božského Slova a jeho zástupcové.“

Když prolístaujeme osnovu stanov, vidíme, že P. Arnold byl velmi ovládnán snahou založiti toto rozjímavé oddělení. Ale praktický ráz jeho díla a hlavně neobyčejný vzrůst misijních území ho donutily, že nejdříve uvedl v život misijní sestry. Když však jich bylo již dostatek, zřídil 8. prosince 1894 i oddělení klausurní.

Základ k němu vzal z řádu misijních sester, a to 16 profesek (sestry, jež složily již sliby) a 2 postulanky (dívky před obláčkou). Samy ho o to prosily. Za řeholní roucho jim předepsal šat růžové barvy, bílý závoj a bílý škapulíř. Svatodušní barva šatu jim měla připomínati jejich zvláštní úlohu: uctívati především Ducha sv. a vyprošovati božský oheň jeho lásky pro pohanský svět.

Řídí se pravidly misijních sester, ovšem přizpůsobenými své úloze. Žijí v stálé klausuře (klášterní samotě), kterou mohou opustiti jen v nevyhnutelném případě, a i to jen s dovolením církevní vrchnosti. Jejich zaměstnáním je modlitba a ruční práce. V klášterní kapli anebo v kostele mají stále vystavenou Svátost oltářní, před kterou konají věčné klanění. Pro-

to se jmenují také „Sestry věčného klanění“. Nejsvětější Svátost je vystavena dnem i nocí po celý rok, kromě posledních dní Velkého týdne. Sestry se střídají při klanění každou hodinu.

Tak Král nebes i země trůní u nich věčně, a ony Ho nepřestávají chváliti a klaněti se Mu za všechny lidi na světě. To je jejich hlavní úkol: „Nežádáme od vás,“ pravil jim jednou zakladatel, „abyste se modlily za malé záležitosti, které se týkají snad jen vás. Ty ponechejte Pánu Bohu! Modlete se však za veliké, důležité záležitosti světové, za kněžstvo, za obrácení světa, za dosažení věčného blaha. Musíte býti jako Mojžíš, který měl vždy rozpjaté ruce k modlitbě, kdykoliv Israel bojoval. Když měl ruce zdviženy, Israel vítězil, když je však spustil, vítězil nepřítel.“

Sestry věčného klanění vykonávají vznešený úkol, modlí se za bojující vojsko Kristovo.

Že založil P. Arnold Sestry věčného klanění, není jen náhodou. Tento zbožný kněz byl z hloubi srdce přesvědčen, že bez Boží milosti nelze ničeho dosíci, že každá milost a pomoc se musí vyprositi. Pro něho byla misijní práce především prací modlitby. A měl pravdu. Dnes svědčí všichni misionáři, že za své úspěchy vděčí hlavně modlitbě a zbožnosti.

Založení klausurních sester a zavedení věčného klanění úplně odpovídalo asketickému duchu P. Arnolda, jenž si byl dobře vědom slov Kristových: „Maria nejlepší částku vyvolila.“ Je to projev jeho vnitřního života. Nám bude klíčem, který nám pomůže pochopiti nejdůležitější, základní rys jeho povahy, kterým se budeme zabývatí později.



## „KONEC MÝCH DNÍ SE BLÍŽÍ.“

P. Arnold Janssen stál v čele svých řádů 33 let. S vroucími díky Bohu přehlížel překrásný rozkvět svého díla, jež mělo tak nepatrné začátky. Jeho synové a dcery pracovali mimo Evropu v Již. Santungu (Čína), v Togu (Afrika), v jižní i severní Americe, v Japonsku, na Filipínách a na Nové Guinei. Když slavil stejlský zakladatel své sedmdesátiny, mohl mu misijsní biskup Msgr. Henninghaus děkovati jménem 40.000 čínských křesťanů, 43.000 katechumenů a 150.000 dětských duší, jimž byla křtem svatým otevřena brána nebes. Na 400 kněží — misionářů vychoval jako dobrý otec pro širou vinici Páně.

Jak děkoval zbožný zakladatel milému Bohu za všechno požehnání! Ale jako vždy i teď napomíná a povzbuzuje k věrné službě Bohu a ctnostnému životu: „Čím více pracují sluhové a služebnice Boží o svém posvěcení, tím více jim Bůh žehná a tím spíše vyslyší jejich modlitby. Nechceme proto nikdy hledati sebe a svou chválu, nýbrž vždy jen Boha a Jeho slávu. To musí býti heslem všeho našeho jednání! Sloužíme velkému a vznešenému Králi, jenž nás odmění ne královsky ani císařsky, ale božsky. Proto budeme pracovati pro Něho ještě s větší horlivostí a úsilím, než činí lidé, kteří se do noci plahočí, aby získali prokleté peníze a slávu!“

Při neutuchající horlivosti a práci pro čest a slávu Boží, ubývalo zbožnému knězi stále více a více sil. „Blíží se konec mých dní!“ začíná báseň, již složil v předtuše blížící se smrti. „Pojď, pojď blíže, dobrý a věrný služebníče!“ zněl mu v duši hlas Mistra z věčného domova. Sluha Boží dokonil svoje životní dílo. Dojemně se rozloučil se svými duchovními syny a dcerami, doporučil jim zvláště úctu k Duchu sva-

Jáchymu a Anně a často řečnil výmluvně o jejich bohabojnosti, svatosti i obětavosti. Dával je za příklad křesťanským manželům, aby i oni tak dobře vychovávali své děti ke službě Boží a šťastnému věčnému životu.

Steijlský zakladatel viděl, jak těžce musejí často křesťané zápolit, aby vyvázli z nebezpečí, jež ohrožují na všech stranách spásu našich duší. Viděl, kolik osidel všude ďábel naličil, kolik různých pastí a propastí je nastrojeno na křesťany na strmé cestě k nebesům. Chtěl proto pomoci ohroženým duším bojovat, chtěl posilnití mdlé a povzbudití bojující, aby neklesli. Proto otevřel své domy pro všechny vrstvy lidu a zavedl duchovní cvičení, exercicie. Kdosi o něm řekl: „Kdyby P. Janssen nebyl nic jiného vykonal, jen to, že rozvířil hnutí exerciční, svědčí, že je to muž poslaný Prozřetelostí pro naše časy!“

Naše doba je plna trampot a úporných bojů, v nichž velmi mnohý padá a hyne v boji o život. Zoufá sám nad sebou, proklíná svět i Boha. A v této temné, smutné době plá jasně zářný příklad P. Arnolda, statečného trpitele pro věc Boží. I on musel projít křížovou cestou. Takřka trním si prodíral cestu, když chtěl založit misijní dům. Často utrpěl těžké rány, postihly ho trpké ztráty, často měl za úděl zklamání a zneuznání. Všechno to bolestně drásalo jeho srdce, avšak vždy zvítězil sám nad sebou v úplné odevzdanosti do vůle Boží; jeho utrpení bylo korunováno zdarem, že žasli nejen přátelé, nýbrž i jeho protivníci. Ve všech zkouškách se choval hrdinně, ani slůvko nevole neušlo mu z úst.

Naopak, blahorečil Bohu, že mu ukazuje svou lásku utrpením. Šeptával: „To je dobré cvičení svaté pokory. Kéž mi dopřeje Bůh milosti, abych poznal svoje hříchy.“

Nebo říkával svým přátelům: „Líbám ruku

Boží, jež mne tepe... na takové rány jsem už zvyklý. Modlete se, aby nám z toho vzešlo požehnání!“

Domácí sluha, který ho dobře znal, vyjádřil se kdysi o P. Arnoldovi: „Ten důstojný páter rektor je zcela zvláštní člověk. Ten jistě hledá jen Boha a jeho zájmy staví nad svoje vlastní. Žehná, když mu někdo křivdí, modlí se, když mu někdo ubližuje, a proto mu Bůh bude pomáhati a bude ho chrániti. Nikdy neřekne nikomu, co vytrpí. Jen Bůh zná všechny jeho bolesti a ví o jeho obětech.“

Všechna utrpení, všechny trampoty a zkoušky byly pro P. Arnolda vítanou příležitostí cvičení důvěry v Boha. „Co dělat?“ tázal se v obtížích a těžkostech a těšil sebe i jiné: „Jen důvěřujeme v Boha, trpme a pracujme, budme klidní a veselme se, že můžeme trpěti pro spravedlnost, jak chce Kristus!“

„Kdo miluje Boha, důvěřuje mu, kdo nemá důvěry v Boha, nemiluje ho.“ — „In cruce salus — v kříži je spása! Po boji přijde zase sladký mír!“

Svým zářným příkladem povzbuzuje P. Arnold všechny k důvěře v Boha, jež koná divy. Jak se podívovali současníci obrovskému úspěchu P. Arnoldovu a v čem byla jeho příčina? V nesmírné důvěře v Boží pomoc a v úctě k Duchu svatému.

## P. ARNOLD POMÁHÁ V NOUZI.

Kdosi řekl, že čím je Don Bosko jihu, tím je P. Arnold Janssen severu. Ovšem oba dva pracovali pro říši Kristovu podle své povahy, podle potřeb a země. P. Arnold pracoval ve smyslu katolické akce mnohem dříve, než ještě toto jméno bylo vysloveno. Jeho ideálem bylo

heslo sv. Otce Pia XI.: „Omnia restaurare in Christo — všechno obnoviti v Kristu!“

Don Bosko je již uctíván jako světec. P. Arnold ještě ne, ale již v lednu 1934 začal proces o jeho svatořečení. Světnice, v níž vydechl svou šlechetnou duši, byla proměněna v kapli. Zbožní řeholní bratří, kteří nemohou pracovati pro stáří, ztráví tu před Nejsvětějším mnohé hodiny. Modlí se podle rozkazu ctihodného zakladatele, otce a vůdce, aby byla splněna přání Církve, a za spásu světa. Modlí se — a s nimi mnozí jiní po celé zeměkouli — i za to, aby Bůh oslavil svého služebníka Arnolda divy a dopřál mu úcty oltáře.

Mnohé duše se obrátily s důvěrou na P. Arnolda ve své nouzi a nesnázích a dostalo se jim vždy pomoci. P. Arnold má beze vší pochybnosti porozumění pro všechny nesnáze a obtíže dnešního života. Vždyť byl prostým synem jednoduchého porýnského lidu. Rád chodíval mezi prostým lidem a s ním srdečně rozmlouval, bavil se i těšil smutné. Ani na nebesích se nezměnil a rád pomůže těm, kteří se na něho s důvěrou obrátí.

Sv. Terezička Ježíškova řekla, že milý Bůh bude jistě plniti její prosby na nebesích, protože ona radostně plnila Jeho vůli na zemi. A totéž mohl říci o sobě P. Arnold Janssen. Vždyť pro nic nepracoval, pro nic se nenamáhal více, než aby poznal vůli Boží a ji co nejlépe vyplnil. Proč by tedy milostivý Bůh nevyslyšel prosby P. Arnolda?

Na přímluvu ctihodného P. Arnolda pomohl Bůh zázračným způsobem mnoha lidem. Mám po ruce mnoho příkladů z poslední doby. Na základě mnohých divů začal proces o jeho blažorečení. Ovšem Církvi se ponechává plné právo rozhodnouti o těchto divech. Mnohá vyslyšení však vzbudí jistě v leckterém čtenáři důvěru ke svatému knězi a zakladateli tří řádů.



## POZNÁMKA.

V tomto životopise jsem použil pramenů, které jsem našel v životopisech P. Fischera SVD. Životopis P. Fischera jsem našel v několika úpravách. Použil jsem z nich: „P. Arnold Janssen, zakladatel SVD.“ (Hlasy 1934). „Siewca Bozy, zyciorys stugi Bozego ojca Arnolda Janssena, zalozyciela Towarzystwa Slowa Bozego“ (Nasz misjonarz 1937-38). P. Fischer: „Sämänn Gottes.“ Dále jsem použil životopisu ctih. sestry Sixty Kasbauerové: „Arnold Janssen, ein Gottesmann für unsere Zeit.“ Něco jsem převzal z životopisu v „Říši Boží“, ročník 1936. Pramenů jsem se držel věrně.

Vše, co je řečeno v tomto životopise o ctnosti a zbožnosti sluhy Božího P. Arnolda Janssena, budiž výslovně a bezvýhradně podrobena úsudku Církve svaté podle ustanovení dekretu papeže Urbana VIII.

## MODLITBA,

kterou složil P. Arnold, a kterou se modlí členové Společnosti Božského Slova, každé čtvrt hodiny, když bijí domovní hodiny:

*O můj Bože, věřím v Tebe, neboť jsi věčná pravda.*

*O můj Bože, doufám v Tebe, neboť jsi nesmírně dobrotivý, věrný a všemohoucí.*

*O můj Bože, miluji Tě z celého srdce svého a lituji, že jsem Tě urazil, neboť jsi nekonečně dobrý a láskyhodný.*

*Z lásky ke mně jsi přítomen v nejsvětější Svátosti, proto toužím po Tobě, můj nejmilejší Ježíši.*

*Sešli mi od Otce Ducha svatého s jeho sedmi dary, abych ve všem zveleboval Boha. Amen.*

## O B S A H :

Úvodem	5
Zbožní rodiče	7
Dětství	11
Na studiích	13
K výšinám kněžství	15
Kněz a učitel	16
„Více, ó Pane, více!“	17
Prvé pokusy a zklamání	21
Nové cesty	23
Klopotná setba	26
Rozkvět díla	29
Řeholní zřízení	31
Založení a vývoj kongregace Služebnic Ducha svatého	33
Klausurní sestry	35
„Konec mých dní se blíží“	38
Pravé jádro	40
Strážce posvátných pramenů	42
P. Arnold pomáhá v nouzi	44
Poznámka	46
Modlitba	47